

VAIZDŲ KALBA VAIKŲ LITERATŪROJE

TARPTAUTINĖ KONFERENCIJA

INFORMACIJA APIE DALYVIUS

PAVEIKSLĖLIŲ KNYGŲ RAIDA LIETUVOJE

Dr. Jolita Liškevičienė (Lietuva)

Tai apžvalginio pobūdžio pranešimas, kuriame bus bandoma išskirti vertingiausias paveikslėlių knygas, išleistas Lietuvoje. Pranešimo chronologinės ribos – po Antrosios pasaulinio karo iki dabar publikuotos paveikslėlių knygos, kurios sulaukė didžiausio atgarsio Lietuvoje ir užsienyje. Pranešime bus siekiama aptarti jų autorius, įvardyti kiekvienos paveikslėlių knygos ypatumus ir meninę sąrangą, kultūrinį kontekstą, įvertinti jų poveikį Lietuvos kultūrai. Bus keliamas „lietuviškų paveikslėlių knygų“ savitumo klausimas, svarstoma, ar iš viso įmanomas toks apibūdinimas šio kūrybos žanro kontekste?

Jolita Liškevičienė (g. 1970 m.) – humanitarinių mokslų (menotyra, O3H) krypties daktarė, Vilniaus dailės akademijos Dailėtyros instituto vyresnioji mokslo darbuotoja, Vilniaus dailės akademijos dėstytoja, dailės ekspertė. Pagrindinės mokslinių tyrinėjimų sritys susijusios su vizualiąja kultūra, teksto ir vaizdo sąranga: XVI–XVIII a. Vilniaus leidinių iliustracijos, emblemika ir heraldika, Lietuvos baroko dailės šaltiniai ir dailės ikonografija, šiuolaikinė vaikų knygų iliustracija.

PAVEIKSLĖLIŲ KNYGŲ IR KOMIKSŲ SKAITYMAS: SĄLYČIAI IR TAKOSKYROS

Dr. Kai Mikkonen (Suomija)

Paveikslėlių knygų ir komiksų tyrimai daug kuo panašūs: abi sritys nagrinėja vaizdų ir teksto sąveiką, daugiasluoksnią naratyvą, bendradarbiavimą tarp autorius ir iliustratorius, vizualumą ir jo pateikimą, knygos reikšmingumą. Per paskutinius trisdešimt metų paveikslėlių knygos teorija ženkliai pakito, imta daug daugiau kalbėti apie daugiasluoksnius žodžio ir vaizdo naratyvus, kurie turėtų būti svarbūs ir komiksų tyrinėjimų lauke. Taip pat pažangą padarė ir komiksų tyrimai – patobulėjo iliustracijų pateikimo samprata, o tai turėtų būti aktualu ir paveikslėlių knygų tyrinėtojams. Nepaisant to, tyrimuose vis dar retai pasinaudojama šių dviejų sričių panašumais. Šiuo pranešimu siekiama apžvelgti paveikslėlių knygų ir komiksų sąlyčio taškus ir takoskyras bei pamėginti suartinti šias dvi tyrinėjimų sritis. Ypač daug dėmesio bus skirta skaitymo suvokimui: sekai, ritmui ir žodžių bei paveikslėlių kaitai.

Kai Mikkonen yra Helsinkio universiteto Suomijoje komparatyvistinės literatūros vyresnysis dėstytojas ir literatūros magistro studijų programos direktorius. Jis taip pat yra Didžiosios Britanijos Kembridžo universiteto „Clare Hall“ koledžo garbės narys. Jo pagrindinės tyrinėjimų ir mokymo sritys yra XIX ir XX a. pr. prancūzų ir anglų literatūra, kelionių literatūra (ypač grožinės ir negrožinės literatūros santonys), komiksai ir paveikslėlių knygos, teksto ir vaizdo studijos, naratyvo teorija ir grožinės literatūros teorijos.

K. Mikkonen yra knygų „Komiksų meno naratologija“ (Routledge, 2017 m.), „Naratyvų kelionės: kelionės po Afriką šiuolaikinėje grožinėje ir negrožinėje literatūroje“ (The Ohio State UP/TIN series, 2015), „Kuva ja sana (vaizdų ir žodžių sąveika)“ (Gaudemus, 2005 m.) ir „Siužeto kūrimas: prancūzų romanas ir pirmosios mašinos elektros eroje: 1880–1914 m.“ (Rodopi, 2001) autorius, yra parašęs nemažai straipsnių įvairiuose periodiniuose žurnaluose, tokiuose kaip *Style*, *Partial Answers*, *Narrative*, *Neohelicon*, *Word & Image*, *Image & Narrative*, *Image-Text*, *Studies in Travel Writing* ir *Journal of Literary Semantics*.

PRAEITIS, DABARTIS IR ATEITIS: PASAKOJIMAS PIRMUOJU ASMENIU ŠIAURĖS ŠALIŲ PAVEIKSLĖLIŲ KNYGOSE

Doc. dr. Maria Lassen-Seger (Suomija)

Pasakojimas pirmuoju asmeniu paveikslėlių knygoje yra sunki ir paini užduotis, nes šiame žanre tampa susilieja vizualiniai ir tekstiniai naratyvai, kurie sąveikaudami kuria istoriją. Daugumoje paveikslėlių knygų pirmuoju asmeniu perteikiamas tik rašytinis tekstas, o paveikslėliai atskleidžia kitą perspektyvą. Paveikslėlių knygos, kuriose ir tekstas, ir iliustracijos būtų perteikiamos pirmuoju asmeniu, yra itin retos, vis dėlto jų pasitaiko. Šiame pranešime bus apžvelgiamos Šiaurės šalių paveikslėlių knygos, kuriose pasakojama pirmuoju asmeniu, bus aptarta, kokį poveikį pasakojimui daro pasirinktas tam tikras naratyvo žiūros taškas. Bus parodyta, kaip tokiu būdu perteikus praeities įvykius galima sukurti polifonią ir daugiabalsiškumą, sukelti skaitytoji nuostabą ir empatiją literatūriniam veikėjams. Taip pat paaiškės, kaip šiuo būdu galima sukurti ir neįtikinamus, naičius pasakotojus.

Maria Lassen-Seger Ąbo akademiniam universitete dėsto vaikų literatūrą ir yra bibliotekos paslaugų vadovė. Ji yra vaikų literatūros kritikė, Astridos Lindgren premijos (ALMA) komisijos bei BLFT redaktorių kolegijos narė. M. Lassen-Seger tyrinėja paveikslėlių knygas, fantastinę literatūrą, anglų ir Šiaurės šalių kalbomis išleistas knygas. Ji yra viena iš knygų „Kelionė kitapus“ (2006 m.), „Pasakojimai apie pasimetusi ežiuką“ (2012 m.) ir „Galingos transformacijos: Šaukščiuokės sugrįžimas“ (2014 m.) redaktorių.

ILIUSTRACIJŲ GALIA PAVEIKSLĖLIŲ KNYGOSE: NORVEGŲ RAŠYTOJO ALFO PRØYSENSO KNYGA „PASAKOJIMAI APIE ŠAUKŠČIUKĘ“

Doc. dr. Anne Skaret (Norvegija)

Vaikų literatūra nuo seno žodį jungia su vaizdu. Jau 1693 metais Apšvietos filosofas John Locke siūlė į vaikų knygas įtraukti paveikslėlius, nuo tada jie ir įsigalėjo vaikų literatūroje. Nuo 1980-ųjų vis daugiau imta skirti dėmesio teksto ir vaizdo santykiui vaikų literatūroje, tačiau šie tyrinėjimai apsiribojo paveikslėlių knygomis, o kitų vaikų literatūros žanrai liko nuošalyje. Šiame pranešime bus apžvelgtas iliustracijų vaidmuo. Pagrindinis dėmesys bus skirtas klasikinėms Alfo Prøyseno istorijoms apie Šaukščiuokę, vidutinio amžiaus namų šeimininkę, kuri, iškilus pavojui, geba sumazėti sulig šaukščiuoku ir kasdien gyvenimą paversti neįtikėtinais nuotykiams. Šiuos pasakojimus iliustravo įvairūs menininkai, todėl natūraliai kyla klausimas: kaip iliustracijos daro įtaką tam, kaip mes suvokiame literatūrinius veikėjus?

Anne Skaret yra Norvegijos taikomųjų mokslų universiteto Šiaurės šalių literatūros docentė, vaikų literatūros dėstytoja ir tyrinėtoja. Jos naujausios publikacijos – „Litteraturformidling og kunstopppløvelse. En studie av Den kulturelle skolesekken“ (2019 m., kartu su E. Ørjasæter) ir „Galings transformacijos: Šaukščiuokės sugrįžimas“ (2014 m., kartu su M. Lassen-Seger).

ILIUSTRACIJŲ GRAMATIKA VAIKŲ PAVEIKSLĖLIŲ KNYGOSE. KNYGŲ ILIUSTRATORĖS PATIRTIS

Stella East (Norvegija)

Šiame pranešime bus aptarta iliustracijų paveikslėlių knygoje svarba ir jų vaidmuo ugdant vaikų vizualinį raštingumą, supažindinant juos su vizualiniu pasakojimu ir apskritai vizualiuoju menu. Paveikslėlių knygų iliustracijos perteikia pasakojimą pagal semiotinę sistemą, kuri leidžia pavaizduoti veikėjų, judėjimą, laiko tėkmę ir panašiai. Šios vizualinės kalbos gramatiką sudaro kompozicija, kurioje iliustracijos yra vertingos tiek, kiek jos viena nuo kitos skiriasi. Todėl iliustracijos vaikų paveikslėlių knygoje tampa ne jų žodinio teksto, bet pačios istorijos iliustracijomis. Iliustracijos kaip meno forma leidžia vaikams patirti paslapť ir susipažinti su svarbia vakarietiško ir tarptautinio meno istorija bei vizualiniu naratyvu.

Kanadoje gimusi **Stella East** gyvena ir dirba Norvegijos mieste Osle. Ji yra iliustravusi dešimt, o kartu su kitais norvegų ir kanadiečių menininkais – dar šešias paveikslėlių knygas. Vokietijoje ir Norvegijoje išleista knyga „Wilkiukas Simas“ – pirmoji autorės paveikslėlių knyga. Jos knygos spausdintos Norvegijoje, Kanadoje, JAV, Švedijoje, Danijoje, Vokietijoje, Vengrijoje, Korėjoje, Graikijoje, Kinijoje, taip pat Lietuvoje. Išsilavinimą meno ir dailės srityje įgijo Kanadoje, Anglijoje, JAV ir Norvegijoje.

VIZUALINIO RAŠTINGUMO POREIKIS IR LAVINIMO GALIMYBĖS NAUJOSIOS KARTOS APLINKOJE

Asta Blandė (Lietuva)

Bendraudami su naujosios kartos vaikais, stebime ir stebimės kitokių tarpusavio komunikacijos ir informacijos formų paieškomis. Susirašinėdami jie mieliau renkas vaizdavimo nei aprašomąjį pobūdį, naudoja jiems suprantamus žodžių trumpinius, siekdami sužinoti ką nors naujo – greičiau pastebi vaizdą pateiktą informaciją, o tai, kas parašyta, neretai lieka antrame plane. Stebėdami skaitymo tendencijas savo vaikų aplinkoje, atkreipiame dėmesį, kad knygos, žurnalai, kuriuose nemažai vizualinio pobūdžio dialogų, atsiduria naujosios kartos vaikų rankose pirmiausia. Tėvai ir ugdytojai tebesi, ir tendencijos, ieško paravy, kodėl taip atsitiko ir kaip elgtis su šiomis tendencijomis: per priekartą bandyti keisti naujosios kartos vaikų ir paauglių įpročius ar keistis ir plėsti savo požiūrio bei galimybių ribas patiems? Šio pranešimo tikslas – aptarti vizualinio raštingumo poreikį, pokyčius aplinkoje ir galimybes bei praktinius būdus pažinti ir susikalbėti skirtingoms kartoms.

Asta Blandė – psichologė, trijų knygų tėvams apie vaikų ir paauglių ugdymą autorė, įvairių praktinių asmenybės ugdymo mokymų lektorė, kartu su leidykla „Šviesa“ kurianti interaktyvias priemones tėvams ir pedagogams.

VAIKAI SKAITO SU MUMIS

Anne-Marie Körling (Švedija)

Pranešime bus aptariama, kaip svarbu atkreipti dėmesį į tai, ką vaikai mėgsta skaityti ir prie kurių knygų ne kartą sugrįžta. Mokytojai privalo ne tik įtraukti jas į savo mokomąją medžiagą, bet ir skaityti knygas su vaikais garsiai. Skaitymas yra socialinis užsiėmimas, artimas klausiančiojo santykiu su skaitančiuoju. Jei mokytojai vaikams duotų pakankamai laiko, vaikai imtų tarpusavyje kalbėti apie mėgstamas knygas, taip suaugusieji geriau suprastų, kaip ir ką vaikai skaito, kaip galima juos būtų paskatinti susidomėti knygomis.

Anne-Marie Körling yra mokytoja, knygų autorė, buvusi Švedijos skaitymo ambasadorė, kurią ypač domina, kaip skaito mažiausi vaikai, kaip jie išsiugdo pomėgį skaityti tą darydami kartu su kitais vaikais. Autorė yra dalyviaus vaikų apie švietimą ir skaitymą, kurių paskutinioji – kaip paskatinti pradėti skaityti pačius mažiausius vaikus.

BEŽODĖS KNYGOS, PASKUTINĖ STOTELĖ – LAMPEDŪZA. KAI PASKUTINIS DĖSIO JŲTAKA NAUJAKURIŲ PASITIKIMAI

Deborah Soria (Italija)

2012 m. Lampedūzoje IBBY organizacija pradėjo šešerius metus trukusį atviros bibliotekos projektą. Jo metu suvokta, kad bežodės knygos yra efektyvus būdas užmegzti ryšį, ir išstudijuota, kaip tai veikia. Išskota ir sugalvota būdų, kaip pasitelkus vaizdus galima tarytum surasti žodžius, kurių nėra knygoje. Šioje besitesiančioje kelionėje ir šiandien projekto dalyviai vis dar atranda naujų dalykų. Politinė situacija verčia mus ieškoti naujų priemonių, kurios padėtų tęsti projektą, gyvenyti taikoje šiais neramumų laikais ir padėti vaikams įveikti stereotipus. Pranešime bus kalbama apie tai, kad bežodės knygos gali būti labai naudinga ir galinga priemonė pasiekti šiuos tikslus.

Deborah Soria Europos dizaino institute Romoje studijavo vaikų knygų iliustravimą, vaikų literatūrą ir iliustravimo istoriją, gavo knygyno valdymo diplomą. Nuo 1999 m. dirbo didžiuliam vaikų knygynė Romoje. 2006 metais atidarė „Ottimassimo“ – keliaujančią knygyną, kuris nugabena knygas atokiose vietovėse gyvenantiems vaikams. 2014 m. Trastavero rajone Romoje atidarė įprastą vaikų literatūros knygyną. Nuo 2003 m. D. Soria yra IBBY Italija narė, nuo 2012 m. eina viceprezidentės pareigas. 2012 m. pradėjo IBBY projektą „Bežodės knygos, paskutinė stotelė – Lampedūza“, kuris knygų vaikams skaitymą pasitelkia kaip integracijos priemonę. Projektas vykdomas Viduržemio jūros regione esančioje Lampedūzoje, kuri yra pirmoji stotelė iš užjūrio atkeliavusiems atvykėliams, siekiantiems pradėti naują gyvenimą. Dabar ten IBBY turi keliaujančią biblioteką vaikams, gyvenantiems saloje ar keliaujantiems Viduržemio jūra.

KAI SUKURTI GERĄ PAVEIKSLĖLIŲ KNYGĄ?

Miriam Moss (Didžioji Britanija)

Šioje prezentacijoje bus kalbama apie tai, kaip sukurti gerą paveikslėlių knygą ir įvairius kūrybinius procesus, leidžiančius jai atsirasti. Bus bandoma parodyti, kaip rašytojas per veikėjus, intonaciją ir kalbą kuria paveikslėlių knygos žodinį šabloną ir kaip iliustratorius, dizaineris ir redaktorius formuoja vaizdinį stilių. Ypatingas dėmesys bus kreipiamas į tai, kaip visa komanda, kurios kiekvienas narys pasitelkia savo gebėjimus, kuria jautrią pusiausvyrą tarp vaizdų ir žodžių, sujungia juos į visumą; į kurią gali pasinerti ir vaikai, ir suaugę. Bus atskleistos unikaliai paveikslėlių knygos formato ir dalių, kurios yra būtinos norint sukurti gerą paveikslėlių knygą, subtilybės ir svarstoma apie tai, kas nutinka kūrybiniame procesui, kai individualios kūrėjų pastangos nukrypsta nuo pradinės idėjos.

Miriam Moss yra apdovanojimų pelniusi daugiau nei trisdešimties paveikslėlių, poezijos ir negrožinių knygų, išverstų į daugelį pasaulio kalbų, autorė. Ji taip pat rašo novelės ir romanus. Jos vaikystė prabėgo Afrikoje, Kinijoje ir Artimuosiuose Rytuose, vėliau ji apsisusto Anglijoje, kur ilgus metus dirba su vaikais, paaugliais ir suaugusiais įvairiuose Jungtinės Karalystės ir užsienio literatūros festivaliuose, mokyklose, bibliotekose ir kalėjimuose.

TOBULAS TEKSTAS

Åsa Lind (Švedija)

Paveikslėlių knygos tekstas yra atskiras literatūrinis žanras su savais iššūkiais ir galimybėmis. Tokių knygų tekstai yra trumpi, todėl privalo būti be klaidų, nepriekaištingi, o autoriai talentingi, sugebantys surasti tinkamus žodžius ir tinkamai perteikti kūrinių subtilybes. Autorius kartu su iliustratoriumi ir leidėju privalo kritiškai įvertinti ir apmąstyti kiekvieną žodį tekste. Taigi geroje paveikslėlių knygoje kompromisų būti negali. Kiekvienas sprendimas privalo būti geras ir atitikti bendrą knygos viziją, kuri visiškai atsiskleidžia tik užbaigus darbą. Åsa Lind papasakos apie savo tris naujausius skirtingus, tačiau bendrą tikslą turinčius projektus. Pirmas – parašyti tobulą tekstą. Antras – knyga „BRUM“, kurią iliustravo Anna Bengtsson, ir knyga „Här är“, kurią iliustravo Ingrid Godon. Trečias – šiuo metu kuriama knyga, kurią iliustruoja Emma Virke.

Åsa Lind užaugo mažame miestelyje Švedijos šiaurėje. Jos vaikystė buvo kupina dainų, pasakojimų ir istorijų – ne tik apie tokius herojus kaip Ulisas ir Njalas, bet ir tikrus žmones, kovojusius už laisvę pasaulyje. Jos motina kartą jai pasakė: „Tu gali galvoti apie ką tik nori ir niekas negali iš tavęs atimti tavo minčių.“ Å. Lind kuria grožines ir negrožines knygas vaikams ir jaunimui, o pastaruosiu metu daugiausia laiko skiria paveikslėlių knygomis, taip pat rašo scenarijus teatram, radijui ir televizijai. Iš viso ji yra išleidusi septyniolika knygų. Žinomiausia knyga apie Smėlio vilką ir jo draugę Zakariną yra išversta į dvidešimt vieną kalbą.

„KIOSKAS“ – JUDANČIŲ IR NEJUDANČIŲ PAVEIKSLĖLIŲ SĄVEIKA

Anete Melece (Latvija)

Autorė papasakos, kaip sukūrė savo paveikslėlių knygą „Kioskas“ (2019 m., leidykla „Liels un mazs“), kuri yra grįsta animaciniu filmuku tokiu pačiu pavadinimu (2013, Virage film). Kaip istoriją, kuri lydi ir turi garšą, paversti nejudančia ir bežode? Ar nepakis jos reikšmė? A. Melece pasidalins savo patirtimi, iššūkiais ir sprendimais.

Anete Melece yra latvių iliustratorė ir animacinių filmų kūrėja, dirbanti ir gyvenanti Ciuriche, Šveicarijoje. Latvijos menų akademijoje studijavo vizualinę komunikaciją, o Liucernos taikomųjų mokslų ir menų universitete – animaciją. Jos animaciniai filmai dalyvavo festivaliuose visame pasaulyje ir gavo įvairių apdovanojimų, pavyzdžiui, Šveicarijos kino apdovanojimuose už „Kioskas“ autorė pelnė geriausio filmo apdovanojimą animacinių filmų kategorijoje. Jau dešimt metų bendradarbiauja su leidykla „Liels un mazs“ ir iliustruoja jos leidžiamas vaikų knygas. Pagal „Kioskas“ istoriją 2019 m. buvo išleista paveikslėlių knyga. 2019 m. ši knyga *Jāņa Baltvilka* apdovanojimuose gavo menišiausios vaikų knygos titulą.

VIENAS, DU, TRYS – PAVEIKSLĖLIŲ KNYGOS PATIEMS MAŽIAUSIEMS

Joanna Bartosik (Lenkija)

Joanna Bartosik kalbės apie savo projektą mažiausiems vaikams. Autorė pristatys savo kūrybinio proceso eigą ir papasakos, kaip kūrė iliustracijas ir su specialistų pagalba gilinosi į mažiausiųjų poreikius ir galimybes. Jos pranešimas bus grįstas daugiausia knygomis iš serijos „Vienas, du, trys, keturi“, kuri skirta vaikams nuo gimimo iki trejų-ketverių metų amžiaus ir susilaukė didelio populiarumo.

Joanna Bartosik yra knygų vaikams autorė ir iliustratorė. Baigė Poznanės menų universitetą, kur Grafikos ir vizualinės komunikacijos fakultete tęsia doktorantūros studijas. Ji ne tik iliustruoja, bet ir dalyvauja parodose, rengia iliustracijų dirbtuves vaikams ir paaugliams. Rašo knygas įvairaus amžiaus vaikams, naudoja skirtingas medijas ir metodus. Pastaruoju metu daugiausia vaikams skirtas iliausias knygų metams mažiausiems kūrybai, kurios yra ir jos mokslinių tyrinėjimų objektas. 2019 m. Bolonijos vaikų knygų mugėje dalyvavo kaip „Mažiausi vaikai. Pirmosios knygos“ ekspertų komisijos narė. Jos „Vienas, du, trys“ ir „Du, trys, keturi“ serijų knygos buvo eksponuojamos parodoje „Visiški pirdukai. Nedrąšūs pirmieji puolimai“ Salaboros bibliotekoje Bolonijoje.

TAI VIS DĖLTO KAIP SUSIKALBĖTI? VIENO DEBITO ISTORIJA

Aušra Kiudulaitė (Lietuva)

Paveikslėlių knyga „Laimė yra lapė“ („Tikra knyga“, 2016) – viena sėkmingiausių paveikslėlių knygų Lietuvos vaikų istorijoje. Dvi kūrėjos – Evelina Daciūtė ir Aušra Kiudulaitė – sukūrė knygą, kuri vos per kelis metus pelnė beveik visus įmanomus apdovanojimus Lietuvoje ir tarptautiniu pripažinimą. Šiuo metu knyga išversta ir vertinama į daugiau nei 10 kalbų. Pranešime knygos dailininkė A. Kiudulaitė papasakos knygos sukūrimo istoriją ir kalbės apie tai, kaip svarbu buvo surasti tobulą kūrybinį partnerį. Apie judėjimą su E. Daciūte didžiulį entuziazmą, kuris vertė kitus ir atvėrė naujus ir plačius kelius. Apie tai, kaip paveikslėlių knygos žanras tapo galimybe ne iliustruoti parašytą tekstą, bet leisti į dialogą su juo.

Aušra Kiudulaitė ilgą laiką dirbo grafikos dizainere įvairiose reklamos agentūrose. Piesėti vaikus pradėjo gimus antrajam sūnui Rapolui. 2016 m. pasirodžius pirmoji A. Kiudulaitės iliustruota paveikslėlių knyga „Laimė yra lapė“ (tekstas E. Daciūtės, „Tikra Knyga“) pelnė daugybę apdovanojimų: „Knygos meno“ konkurso diplomą už gražiausią metų knygą vaikams (2017), Tarptautinės vaikų ir jaunimo literatūros asociacijos (IBBY) Lietuvos skyriaus Domicelės Tarabildienės premiją už gražiausią metų knygą (2017), Talino iliustracijų bienalės diplomą (2017), įtraukta į „IBBY Honour List 2018“, į *White Raven* katalogą, paskelbta 2017 m. Metų knygos vaikams „Metų knygos rinkimai 2017“ akcijoje. Pagal knygą pastatyti net du spektakliai visai šeimai. 2017 m. pasirodė antroji dailininkės iliustruota knyga „Draugystė ant straublio galo“ (tekstas Marius Vincinskas, „Tikra Knyga“), kuri taip pat jau pelnė apdovanojimų. Autorė dalyvavo daugelyje tarptautinių parodų ir festivalių, buvo jų finalistė ir laureatė.